

УДК 331.5.024

О.С. Хачатурян, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Регіональна інноваційна система і місце в ній малих інноваційних підприємств

Визначено задачі регіональної інноваційної політики. Запропонована структурно-функціональна схема регіональної інноваційної системи. Встановлено роль малих інноваційних підприємств як однієї з основних складових регіональної інноваційної системи. Розглянуто сутність територіальних промислово-інноваційних кластерів

Регіональна інноваційна політика, регіональна інноваційна система, мале інноваційне підприємство, промислово-інноваційний кластер

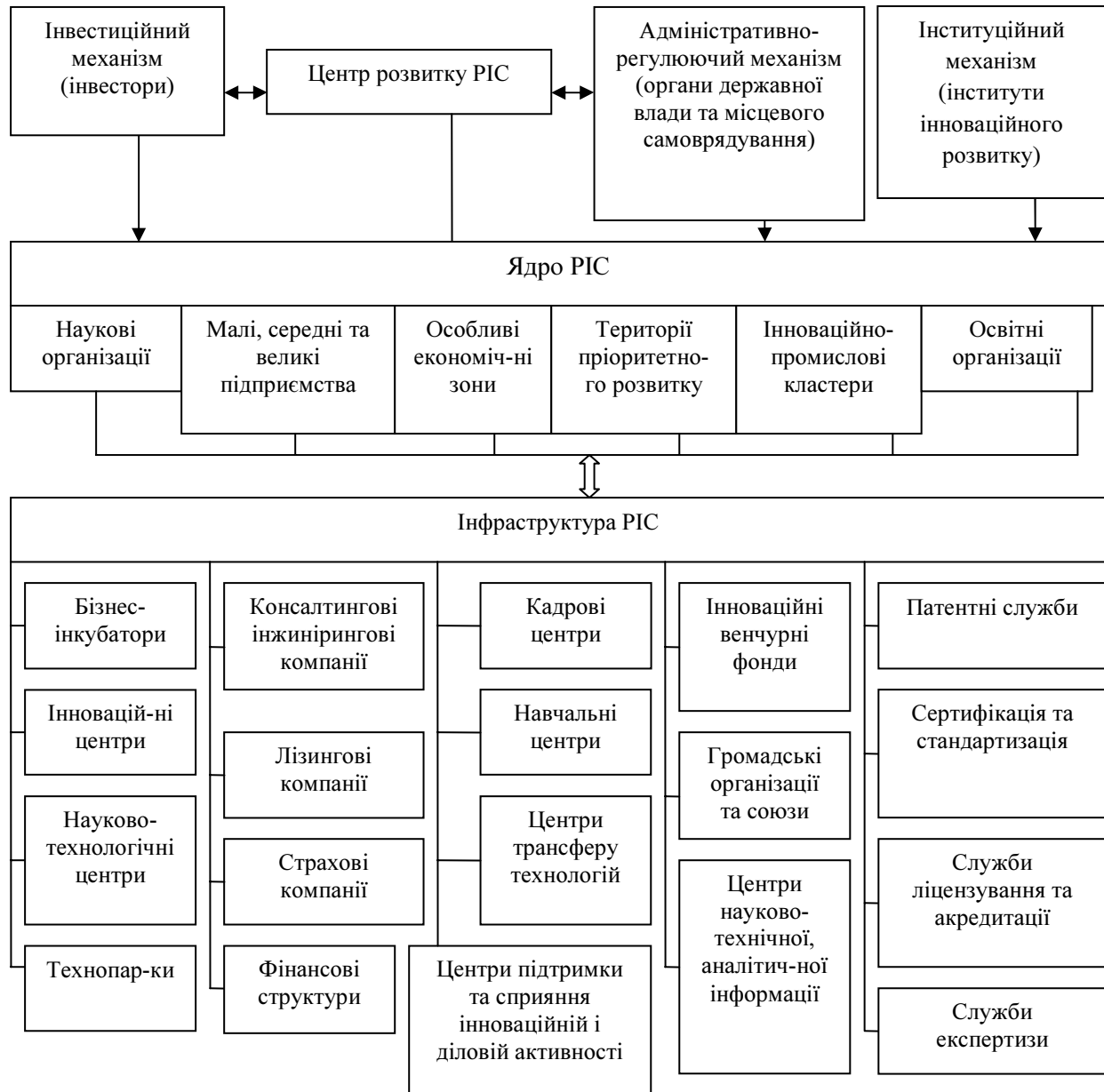
Постановка проблеми. Концепцією розвитку національної інноваційної системи (НІС) серед основних завдань передбачається забезпечити всебічну підтримку реалізації конкурентоспроможних науково-технічних і інноваційних програм та проектів шляхом упровадження механізму надання на конкурсній основі ґрунтовної підтримки вченим і утворюваних ними малих інноваційних підприємств (МІП), а також сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву, в рамках якого надається така підтримка, забезпечення розвитку виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури, покликаної створити сприятливе середовище для розвитку малого інноваційного підприємництва.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у дослідження проблем організації, управління інноваційною діяльністю та впливу регіональної інноваційної політики на розвиток економіки регіонів внесли такі відомі українські вчені, як Г. Груба, О. Жихор, В. Онищенко, В. Третяк, О. Ульяницька, Л. Федулова та інші. Проте, залишаються недостатньо висвітленими питання створення у регіонах інноваційних систем і ролі малого інноваційного підприємництва, як їх невід'ємної складової частини, у підвищенні ефективності виконання програмних задач розбудови соціально орієнтованої економіки.

Мета статті. Завданням даної статті є визначення напрямів організаційного забезпечення інноваційного піднесення регіонів шляхом створення розвинутої регіональної інноваційної системи (РІС) і місця в ній малих інноваційних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Головною переважною задачею регіональної економічної політики, направленої на зростання конкурентноздатності, має бути піднесення наукового, технологічного та інноваційного потенціалу регіонів. У цьому сенсі регіональна інноваційна політика (РІП) є свідома та планомірна система заходів урядових, регіональних і місцевих органів влади з керування інноваційною роботою у галузі науки, техніки та виготовлення продукції, які, насамперед, спрямовані на забезпечення прогресивних структурних трансформацій у регіонах в відповідності з концепцією розвитку НІС [3, с. 178]. Вона, як складова нового механізму впливу держави на економічний розвиток, має ґрунтуватися на цілісній системі управління інноваційною діяльністю в регіонах. Кінцевою ціллю РІП має стати утворення відповідного інноваційного клімату, що забезпечував би трансформацію наукових

задумів і розробок у ринкові плоди світового рівня, впровадження цих плодів у ключові сектори економіки та соціальний сегмент, а також збереження науково-дослідницьких і проектно-конструкторських кадрів [4]. Сприяти досягненню цієї мети покликана розвинута РІС, структурна схема функціонування котрої, що відображує її основні елементи та їх взаємозв'язки, зображена на рис. 1.

Джерело: складено автором

Рисунок 1 – Структурно-функціональна схема РІС

Ця система представляє собою сукупність організацій і підприємств, розташованих у регіоні, що здійснюють діяльність із створення, комерціалізації та розповсюдження інновацій, а також сукупність організацій інноваційної інфраструктури, органів державного та регіонального управління та інститутів, які забезпечують реалізацію механізмів інноваційного розвитку. При цьому слід зазначити, що у рамках РІС присутнє, по-перше, значне число суб'єктів інноваційної діяльності, у тому числі й таких, які відносяться не тільки до сфери малого підприємництва; по-друге, вони не просто відрізняються один від одного структурними, функціональними

та іншими характеристиками, але виконують різні задачі; і по-третє, між ними існують або цілеспрямовано формуються цілком певні взаємовідносини.

Ядро РІС насамперед складають малі, середні та великі підприємства та фірми, інноваційно-промислові кластери, особливі економічні зони, території пріоритетного розвитку. Також до ядра відносяться наукові організації академічного та галузевого профілю, проектно-конструкторські організації, вищі навчальні заклади, що мають науково-дослідні підрозділи, сюди ж відносяться науково-дослідні та дослідно-конструкторські підрозділи промислових підприємств і інші види організацій, які виконують науково-технічні роботи. Освітні організації, представлені вищими та середніми спеціальними навчальними закладами, окрім виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, забезпечують кваліфікаційно-інтелектуальну базу інноваційних процесів.

Інфраструктура РІС може бути представлена широким спектром організацій, які виконують функції підтримки та забезпечення інноваційних процесів. У першу чергу сюди можна віднести технопарки, науково-технологічні центри, бізнес-інкубатори, інноваційні центри, що забезпечують реалізацію різних стадій інноваційних процесів і формують сприятливі умови для стартового розвитку МПП через надання необхідного їм комплексу послуг і ресурсів [2]. Потреби у консалтингових (менеджмент, маркетинг тощо), інжинірингових (інженерно-технічне обслуговування), лізингових (фінансова оренда машин, обладнання тощо) і страхових послугах повинні задовольняти ряд компаній відповідного профілю. Значна роль у інфраструктурі РІС відводиться різним інноваційним і венчурним фондам, які забезпечують фінансову підтримку інноваційних проектів. Важливим елементом є організація трансферу технологій через відповідні центри. Необхідними також є патентні служби, служби ліцензування та акредитації, сертифікації та стандартизації, експертизи нововведень, а також різні центри підтримки та сприяння інноваційній і діловій активності, кадрові та навчальні центри, громадські організації та союзи.

Для побудови повноцінної РІС та подальшого ефективного управління необхідний центр розвитку РІС. Він може мати будь-який статус, але повинен визнаватися легітимним з боку регіональних державних органів влади та місцевого самоврядування, мотивація діяльності яких багато в чому визначає весь характер і пріоритети розвитку регіонів. Центр також повинен мати певний ступінь автономії та повноважень.

В ефективності функціонування РІС задіяні ряд механізмів. Насамперед це адміністративно-регулюючий механізм, представлений регіональною державною владою та органами місцевого самоврядування, які визначають «місію» РІС та покликані сприяти, за необхідності, вирішенню питань, пов'язаних з виділенням земельних ділянок, комунальної власності у розпорядження МП для стимулювання їх інноваційної діяльності, створення для них сприятливого податкового клімату тощо.

Вагомою підосною для піднесення РІС слугує дієва природа ходу інвестиційних вкладень у регіоні за рахунок місцевих і зовнішніх інвесторів. Слід зазначити, що найбільш актуальним і перспективним у вирішенні проблем інвестування є розвиток діяльності «бізнес-янголів», оскільки вирішує проблеми розвитку не тільки підприємницького сектору, але й активізує інвестиційну діяльність держави [6, с. 159], а також можливості здійснення фінансування приватними фінансовими та нефінансовими організаціями [5, с. 133].

І, насамкінець, невід'ємною частиною успішної діяльності РІС є планомірне створення інноваційного інституційного осередку в регіонах, яке проявляється у функціонуванні його механізму, фундамент котрого складають законодавчі, регулюючі

правила, настанови та звичаї, ментальність, культивування інновацій, притаманних регіонам.

Піднесення малого інноваційного підприємництва як складової РС повністю залежить від стимулювання підприємницьких починань, активізації функціонування в інвестиційній галузі та розробленого механізму фінансової підтримки інноваційних задумів. Розв'язання означених проблем дозволить МПП втілити в життя приховані резерви та грати значну роль у ринкових відносинах [1, с. 80].

Фігурантами інноваційного піднесення регіонів є владні структури всіх рівнів, організації та об'єднання підприємств, які створюють конкурентоспроможні на регіональному, державному та міжнародному ринках територіальні промислово-інноваційні кластери, а основними факторами, що створюють конкурентоспроможну економіку є ресурсний потенціал регіонів і інноваційна модель розвитку регіональної економіки. Територіальні промислово-інноваційні кластери володіють власною стабільною регіональною мережею, що використовується ними як система для поширення сучасних знань, впровадження новітніх технологій і реалізації продукції, в тому числі й інноваційної (рис. 2). Додаткові конкурентні переваги з'являються у підприємств, які входять до кластера. Це стає можливим внаслідок появи перспективи реалізації гранично можливого зменшення витрат, пов'язаних із запровадженням нововведень, максимального запровадження всередині МПП спеціалізації, уніфікації та стандартизації.

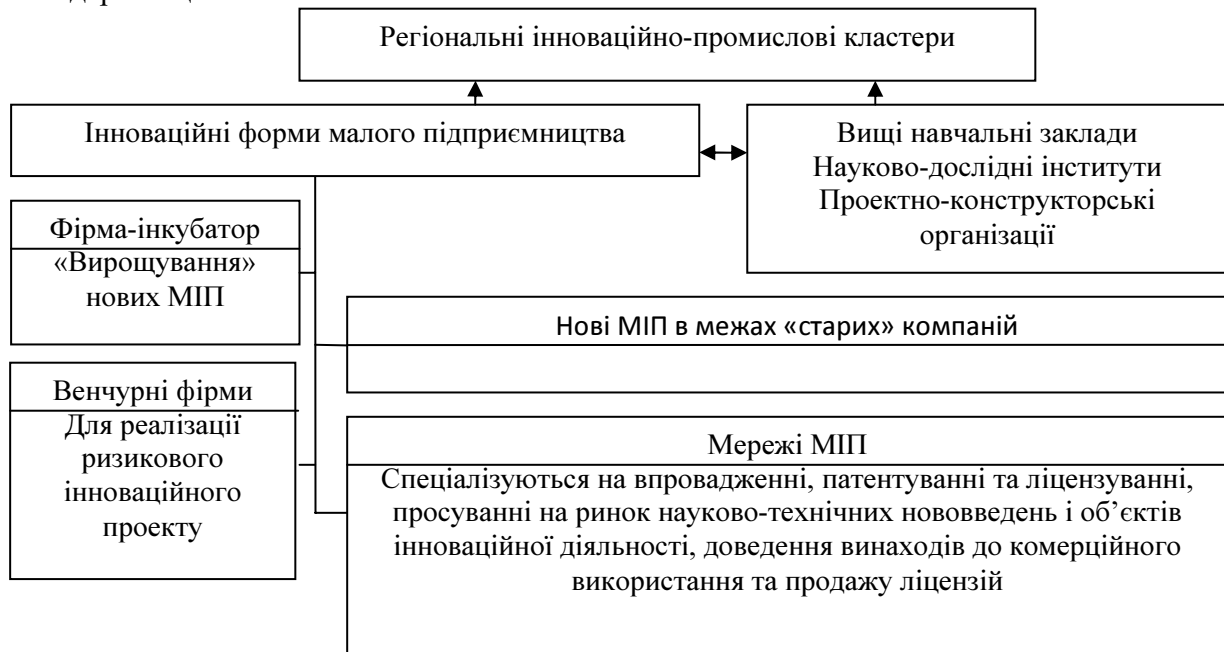

Рисунок 2 – Участь МПП у становленні інноваційної моделі регіональної економіки
Джерело: складено автором

Висновки. Головна мета регіональної інноваційної політики – побудова сучасної регіональної інноваційної системи, що забезпечує стабільність економіко-інноваційного піднесення регіонів, досягнення стратегічних цілей сталого розвитку в оновленій системі регіонального регулювання економіки. Інноваційний розвиток регіональної економіки, адекватний сучасним способам організації господарської діяльності, вимагає перегляду регіональної політики, вивчення можливостей кластеризації економіки, створення на території регіону точок інноваційного росту, якими повинні стати малі інноваційні підприємства. Їх головною метою є об'єднання зусиль науково-технічного персоналу, спрямованих на прискорення та підвищення

ефективності інноваційного розвитку. Сприяти цьому покликана запропонована регіональна інноваційна система, у ефективному функціонуванні якої задіяні адміністративний, регулюючий, інвестиційний і інституціональний механізми.

Список літератури

1. Груба Г.І. Реалізація стратегії управління інноваційною діяльністю / Г.І. Груба // Економіка та держава. – 2008. – №11 (71). – С. 79–81.
2. Економіка та організація інноваційної діяльності. Теорія і практика організаційно-економічного управління проектами та бізнес-планування в інноваційній сфері: [навч. посібник] / В.О. Онищенко, О.В. Редкін, А.С. Старовірець, В.Я. Чевганова. – Полтава, ПолНТУ, 2007. – 241 с.
3. Жихор О.Б. Інноваційна політика розвитку регіону (на прикладі Львівської області) / О.Б. Жихор, М.С. Яворський // Регіональна економіка. – 2007. – №1. – С. 177–183.
4. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика [за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.І. Федулової]. – К.: «Основа», 2005. – 552 с.
5. Третяк В.В. Регіональна інноваційна система як основний об'єкт формування інноваційної політики / В.В. Третяк, Н.В. Дронова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №3 (93). – С. 131–137.
6. Уляницька О.В. Особливості фінансування підприємництва бізнес-янглами / О.В. Уляницька, Т.В. Ярошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №7 (97). – С. 154–160.

Е. Хачатурян

Региональная инновационная система и место в ней малых инновационных предприятий

Определены задачи региональной инновационной политики. Предложена структурно-функциональная схема региональной инновационной системы. Определена роль малых инновационных предприятий как одной из основных составляющих региональной инновационной системы. Рассмотрена сущность территориальных промышленно-инновационных кластеров.

О. Hachaturyan

Regional innovative system and place in it small innovative enterprises

The tasks of regional innovative policy are certain. The structurally-functional chart of the regional innovative system is offered. The role of small innovative enterprises is certain as to one of basic constituents of the regional innovative system. Essence of territorial industrially-innovative clusters is considered.

Одержано 30.09.11